

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 22. januar 2025
Kontor: Proces- og
Insolvensretskontoret
Sagsbeh: Cecilie Brandt Opstrup
Sagsnr.: 2024-05343
Dok.: 3581684

Besvarelse af spørgsmål nr. 871 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes supplerende besvarelse af spørgsmål nr. 871 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 16. april 2024. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Peter Hummelgaard

/

Troels Sten Nielsen

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 871 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren levere tal for, hvor mange procent af befolkningen, som levede/lever op til kriterierne for at få fri proces i året 1960, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2020 og 2024?”

Svar:

Det fremgår af retsplejelovens § 325, at der efter ansøgning kan meddeles en person, der opfylder de økonomiske betingelser efter stk. 2-5, og som ikke har en retshjælpsforsikring eller anden forsikring, der dækker omkostninger ved sagen, fri proces efter reglerne i §§ 327 og 328.

Af retsplejelovens § 325, stk. 2, fremgår det, at personer, hvis indtægtsgrundlag ikke overstiger de i stk. 3-5 nævnte beløb, opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces, medmindre omkostningerne ved sagen må antages at blive uvæsentlige i forhold til ansøgerens indtægtsgrundlag. Justitsministeren fastsætter regler om opgørelse af indtægtsgrundlaget.

Det fremgår videre af retsplejelovens § 326 bl.a., at de angivne beløb i § 325, stk. 3-5, reguleres hvert år pr. 1. januar med 2,0 pct. tillagt eller fratrukket tilpasningsprocenten for det pågældende finansår, jf. lov om en satsreguleringsprocent. De regulerede beløb efter § 325, stk. 3-5, afrundes til det nærmeste hele kronebeløb, der kan deles med 1.000. Reguleringen sker på grundlag af de på reguleringstidspunktet gældende beløb før afrunding. Justitsministeren bekendtgør hvert år, hvilke reguleringer der skal finde sted.

Bemyndigelsesbestemmelserne i retsplejelovens § 325, stk. 2, og § 326 er udmøntet ved bekendtgørelse nr. 1338 af 29. november 2024 om fri proces, som finder anvendelse på ansøgninger, der behandles den 1. januar 2025 eller senere, medmindre den retssag, hvortil der ansøges om fri proces, er afsluttet før denne dato, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 1, nr. 3, at fri proces efter retsplejelovens §§ 327 og 328 kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag opgjort efter stk. 1 er 385.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 490.000 kr. eller mindre. Hvis parret har modstående interesser i sagen,

anvendes dog ansøgerens eget indtægtsgrundlag og indtægtsgrænsen for enlige.

Det fremgår af bekendtgørelsens § 1, stk. 4, at beløbene i stk. 3 forhøjes med 67.000 kr. for hvert barn, herunder stedbørn og plejebørn, under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Er ansøgeren under 18 år, kan der tillige tages hensyn til forældrenes økonomiske forhold, jf. § 3 i bekendtgørelsen.

Ansøgeren skal vedlægge årsopgørelse fra skattemyndighederne for 2023, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1, 1. pkt.

På baggrund af ovenstående har Justitsministeriet til brug for besvarelsen af spørgsmålet taget udgangspunkt i indtægtsgrundlaget for enlige ansøgere og for ansøgere i samlivsforhold over 18 år (uafhængigt af antallet af eventuelle hjemmeboende børn). Spørgsmålet besvares udelukkende for fri proces efter reglerne i retsplejelovens §§ 327 og 328. Fri proces, når særlige grunde taler for det, efter retsplejelovens § 329 er således ikke medtaget i besvarelsen.

Det bemærkes endvidere, at den nuværende model for indtægtskravet for fri proces blev indført med virkning fra den 1. januar 1989. På den baggrund besvares spørgsmålet for følgende år: 1990 (beregnet på baggrund af årsopgørelser fra 1988), 2000 (beregnet på baggrund af årsopgørelser fra 1998), 2010 (beregnet på baggrund af årsopgørelser fra 2008), 2020 (beregnet på baggrund af årsopgørelser fra 2018) og 2024 (beregnet på baggrund af årsopgørelser fra 2022).

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Danmarks Statistik, der har oplyst følgende:

”Danmarks Statistik har i besvarelsen anvendt Civilstyrelsens indkomstdefinition¹, da det er denne, der benyttes i afgørelsen af om ansøgere opfylder de økonomiske betingelser for fri proces. Definitionen af indtægtsgrundlaget svarer til den personlige indkomst tillagt summen af kapitalindkomst og aktieindkomst, hvis de tilsammen er positive – altså uden mulighed for fradrag af eventuel negativ kapitalindkomst². I

¹ Civilstyrelsen: ”Økonomiske betingelser”, <https://www.civilstyrelsen.dk/sagsomraader/fri-proces/ofte-stillede-spoergsmaal/oekonomiske-betingelser> besøgt 1. maj 2024.

² CFC (Controlled Foreign Company)-indkomst er ikke en del af Danmarks Statistiks indkomstregistre, hvorfor der ikke er korrigeret for denne.

Indkomststatistikregistret svarer dette til summen af variablene PERINDKP samt KAPINDKP & AKTIEINDK (hvis >0). Antallet af enlige er opgjort med et personligt indtægtsgrundlag, og antallet af samlevende er opgjort med et samlet indtægtsgrundlag. Ved beregningen af indkomstgrundlaget anvendes den skattemæssige årsopgørelse for det forrige kalenderår, som af Justitsministeriet er oplyst som indkomstårene 1988, 1998, 2008, 2018 og 2022.

Herudover er der korrigeret, så der korrekt medtages forhøjelsen af grænsen for fri proces for familier med børn. For hvert hjemmeboende barn under 18 år er grænsen for fri proces således forhøjet med hhv. 64.000 kr., 59.000 kr., 48.000 kr., 35.000 kr. og 27.000 kr. for årene 2022, 2018, 2008, 1998 og 1988.

Efter aftale med Justitsministeriet har Danmarks Statistik alene oplyst antal personer, der lever op til kriterierne for fri proces fra året 1990 og frem. Det er ikke muligt at oplyse hvor mange pct. af den danske befolkning, der i 1981 havde en social indkomst på 83.000 kr. for enlige, da der i praksis skal anvendes data fra årsopgørelsen for 1979, hvor Indkomststatistikregistret først indeholder oplysninger fra 1980. Herudover kan Civilstyrelsens tidligere anvendte definition af socialindkomst ikke defineres med tilstrækkelig præcision ud fra variablene i Indkomststatistikregistret.

Danmarks Statistiks bidrag til besvarelsen af REU spm. nr. 871 (alm. del) fremgår af nedenstående tabel.

Antal personer 18 år og derover, fordelt på familietype og kriterie for fri proces

År for fri proces		1990	2000	2010	2020	2024
		1988	1998	2008	2018	2022
Indkomstår		Antal				
<i>Enlig</i>	Ej fri proces	337.601	315.721	370.733	378.949	419.023
	Fri proces	1.127.451	1.224.616	1.263.008	1.509.924	1.568.761
<i>Samlevende</i>	Ej fri proces	1.770.110	1.867.539	1.931.341	1.937.135	2.017.357
	Fri proces	779.666	768.123	729.164	819.689	771.675
I alt		4.014.828	4.175.999	4.294.246	4.645.697	4.776.816
Andel med fri proces (pct.)		47,5	47,7	46,4	50,1	49,0

Kilde: Særudtræk fra Danmarks Statistiks indkomstregister.

Anm.: Populationen er personer, som havde folkeregisteradresse i Danmark i indkomståret. Det bemærkes, at personer, der er indvandret i løbet af de to år mellem indkomståret og året for fri proces ikke indgår i opgørelsen. Enlige omfatter i tabellen tillige hjemmeboende børn i alderen over 18 år. Samlevende omfatter her både ægtepar, registrerede partnerskaber, samboende og samlevende par ifølge [Danmarks Statistiks familietype definition](#). Aktieindkomsten for 2006 omfatter alene aktieudbytter og før 1990 er der udelukkende tale om udbytter fra danske aktier.”